

Dr. Tóth Tibor Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Mozgóképművészet és Kommunikációs Intézet docensének kiállítás megnyitó beszéde:

Kedves Kollégák, Diákok, Vendégek!

Kugler Erika szakmai munkáját viszonylag régóta ismerem. Személyében olyan szakembert ismertem meg, aki szakmailag mindig magas színvonalon gyakorolja hivatását, a vizuális kultúra tanítását. Ennek szinten tartása a Tanártól folyamatos megújulást, tájékozódást, a szűkebb tágabb környezetben lezajló változásokra fordított figyelmet követel meg, mert csak így lehetséges az oktatás-nevelés összekapcsolása a gyakorlati étellel.

Munkájában azt képviseli, hogy lényegében egy töről fakad a tudomány, a művészet és a tanítás. Mindhárom területen nagy szerepet kap: a megfigyelés, a folyamatos tapasztalatszerzés és tájékozódás, a tanulás, majd, a cél ismeretében, a figyelem irányítása érdekében végzendő szelekció, vagyis a pontos kiemelés és elhagyás. Ha ezt jól végezzük, akkor ennek révén születhetnek meg a mások számára is jelentést tartalmazó műalkotások, elérhető a világ jobbá tételét szolgáló tudományos eredmények, teljesülhetnek az egyén boldogulását is segítő, de a társadalmak számára is fontos pedagógiai elképzelések.

Az itt kiállított munkákat látva az első benyomásaim a következők voltak:

- komplex művészeti felfogás,*
- integráció más tudományágakkal, beleértve a műszaki tudományokat is,*
- a képzőművészeti alkotások elemzésének, feldolgozásának nem megszokott formái,*
- a művészet személyiségközpontú megközelítése,*
- az egyéni elképzelések szabadsága és a kötött megjelenítési formák együttes jelenléte,*
- megalkuvást nem tűrő mívesség, precízesség.*

Ezek önmagukban is nagy jelentőségű szakmai elvárások.

A komplex művészeti felfogással hozzájárulhatunk a világ egy és oszthatatlan mivoltának képviseletéhez, a művészet területei összefonódásának megértéséhez, hiszen nincsenek átjárhatatlan határok pl. film és festészet és az irodalom, vagy szobrászat és építészet között. Vagyis: a dolgok nem egyszerűsíthetők le igenekre és nemekre.

De az említett komplexitás körébe kapcsolhatók a művészetek és tudományterületek közötti integráció is.

Nem vitatható el a műalkotások akár terápiás hatása, ön- és másokat gyógyító jellege sem, akár mi hozzuk létre a művet, vagy épp befogadjuk azokat.

És a munka világában elég hamar szembesülünk a vizualitás szinte mindenre kiterjedő jelentőségével is. A termelésben nincs olyan terület, amelyre a vizuális kultúra valamely szegmense ne vonatkozna.

A kiállítás ebben az iskolában, a vizuális téren folyó tehetséggondozást szolgáló foglalkozások, a Mesterprogram keretében készült anyagból tevődik össze, amely anyag létrejötté több nemzetközi programhoz vagy módszerhez is köthető: ezek az ún. AMASS, és a STEAM módszer. Az AMASS nemzetközi program lényege: „a multidiszciplinaritás, a tudományágak széles területének figyelembevétele, a részvételen alapuló megközelítések révén, a szolgáltatástervezés területéről származó gyakorlati módszerek alkalmazása, a művészet társadalmi kihívások kezelésében játszott szerepének feltárására.” Módszerét tekintve program: a határterületeken történő cselekvés, a kategóriák feloldása. A STEAM – módszer hasonló tartalommal bír. A mozaikszó elemei magyarul: a tudomány, a technológia, a mérnöki tudomány, a művészet és a matematika angol kifejezéseinek kezdőbetűiből áll össze.

Az a tapasztalatom, hogy az ilyen és ehhez hasonló programok az intézményekben, többnyire mindenhol, megpezdítik az adott szakterülethez kapcsolható életet, de a legtöbb iskolában a cselekvési kedv a program elmúltával visszaesik, rosszabb esetben el is hal, tartósan nem integrálódik a helyi folyamatokba. Ebben az iskolában nem ez a helyzet, mert akárhányszor módodom nyílt arra, hogy betekinthetek az itt folyó vizuális nevelés menetébe, magas színvonalú gyerekmunkákkal, alkotásokkal találkozom. Minden alkalommal érződik a következetesség, és, gyakran a projektek céljai között szereplő célokat, módszereket megelőző, újító hozzáállás. Érzékelhető egy biztos, a projektektől függetlenül is létező, szakmai befoglaló forma.

A kiállított munkákból leolvasható, hogy itt a diákok nem végrehajtó szerepre vannak kárhoyztatva, hanem értő módon, partneri szerepben vesznek részt a folyamatban. A képek a maguk kategóriájában nagyon komoly minőséget képviselnek, akár a tanulmányokat, akár a műelemzéshez köthetőket vagy az illusztrációkat vesszük alapul.

A kiállított munkák messze túlmutatnak olyan fals értelmezéseken, amelyek a vizuális kultúra témakörét az öncélú, örömködő-művészkedéssel azonosítják, és elnéző legyintéssel viszonyulnak hozzá.

A képek láttán egyértelmű, hogy a vizuális kultúra nyújtotta lehetőségek tárháza milyen gazdag, ha találkozik a jó Tanár, az érdeklődő Diák, és ezt az együtt állást támogatja az adott Iskola is.

Gratulálok az alkotó Diákoknak, a folyamatot vezénylő Tanárnak, és az ennek teret adó Iskolának!

Köszönöm a figyelmüket!

Kugler Erika kiállításmegnyitó beszámolója az iskolánkban folyó vizuális tehetséggondozó programról

Szeretettel köszöntöm a kedves Vendégeket, a kiállító Diákokat és Szüleiket, Hozzátartozókat, Kollégáimat!

Nagyon köszönöm Dr. Tóth Tibor tanár úrnak az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem docensének, hogy megnyitotta és méltatta kiállításunkat.

A kiállított alkotásokat 30 diák készítette. Elsősorban a Vizuális tehetséggondozó szakkör és fakultáció diákjainak alkotásaiból válogattam, de szép számmal szerepelnek a kiállítás anyagában a 7-12. osztályos nem szakkörös diákok munkái is.

Időben a tavalyi tanév, a nyári érettségi előkészítő, és az idei tanév produktumait láthatjuk.

A mesterprogram 2021-25 a Vizuális kultúra- természettudományok/matematika – művészetterápia témákat integrálja. A tavalyi évig a matematika, természettudományra helyeztem a hangsúlyt az AMASS pályázat keretében. STEAM –eket valósítottunk meg. A továbbiakban is része a rajznak a geometria (főleg építésrajz), de a „művészetterápia műelemzéssel” témakör nagyobb hangsúlyt kap, jobban odafigyelek a szabadrajzokra, azok genesisére. A műelemzéseknek is ez a megközelítése (a mű keletkezése, kontextusa). Néhány rajzdiagnosztikai módszerrel műalkotásokat elemzünk először szóban, majd újra alkotással, manuális munkával.

A tehetséggondozó szakkör munkája 6 nagy területre épül:

1. Geometria (sík-tér-ábrázoló)
2. Természetrajz
3. Kreatív gyakorlatok - képzőművészeti/kézműves/digitális technikák
4. Tervezés – STEAM-ek (valós élethelyzetekhez kötött problémák megoldása)
5. Műelemzés, műfeldolgozás
6. Szabadrajz - alkotásterápia- játék – feszültségvezetés

Cél az értékteremtés, az életpálya megalapozása.

Jól látszik, hogy az alkotások nem egy koncepció köré épülnek, hanem több projekt, feladat produktumai, de mégis van bennük egységesség.

1. **Tanulmányok:** csendéletek, természettanulmányok (monokróm és színes technikákkal), melyek részei lesznek az érettségi/felvételi portfólióknak – E kiemelkedő alkotások készítői az érettségire és felvételire készülő Sóskuti Nikol, Belányi Anna, Madarász Fruzsina 12. A osztály

Szeretném kiemelni Sóskuti Nikolt, aki az elmúlt nagyon rövid időszakban meghökkentően sokat fejlődött, az itt látott munkáit 2023. március és 2023. október között készítette. Eredeti kifejezés módja messziről felismerhető, mely megnyilvánul látásmódjában, technika- és eszközhasználatában egyaránt. Nikol a múlt tanévben 1. helyezést ért el a Senti Ernő megyei rajzversenyen. Gratulálunk neki még egyszer.

Az érettségi mellett több diák szeretne művészi pályán továbbtanulni, Nikol, Anna és Fruzsina egyaránt.

2. **Térábrázolás:** építésrajzos feladatok, melyek az építés, formatervező alkalmassági vizsgára készülő diákok feladatai. Ezek a vizuális kultúra és a matematika geometria részének határterületei (az elmúlt két évben az AMASS projekt keretében alsóbb évesekkel is végeztük). – A kiállított munkák Finta Fanni, Sziráki Tamara, Major Melinda, Zsombók Debóra rajzai.
3. **Grafikus feladatok:** könyvborító tervek, irodalmi műillusztrációk Dante Isteni színjátékához – Sóskuti Nikol, Belányi Anna, Csikós Réka, Kis Evelin Éva alkotásai.

E témáról egy kicsit bővebben is mondok néhány szót, mivel ez a projekt volt a kiállítás névadó címe, de nem nagyképűségből fakadt, inkább játékoságból olyan „Istenien színes játék”. Illetve egy történetből, amikor Stelkovicsné Kreuter Anikó tanárnő megjelent egy nagy bordó bársonykötésű könyvvel, Dante Isteni színjátékával, és a kezembe nyomta, hogy ő már minden megpróbált, hogy e nem könnyű műről tanítson, de hátha én is tudok vele valamit kezdeni, hogy képe legyen a gyerekeknek róla. Hát, kép az lett, szebbnél szebb grafikák. Dali sorozatát illetve Gy. Szabó Béla fametszeteit tanulmányoztuk, végül az utóbbinál maradtunk... A feladat úgy szólt, hogy a műillusztrációkat ki kell egészíteni személyes képi elemekkel, motívumokkal, mondanivalóval. A rajzokat visszanezve kiderült, hogy a gyerekeknek van képe a műről, sőt, mi több nagyon érzékeny részletekre is felfigyeltek, és nagy hangsúllyal, tustintával, szabadkézi grafikával kifejezően megjelenítették, belerejtve saját magukat is. Kiemelem Sziráki Tamara 10. osztályos diákot, aki az egyik grafikus virtuózunk. Az egyik legnehezebben feldolgozható látomásos kép, amikor a keresztre feszített Krisztus mint isteni lény lába belelóg a képbe (szögekkel átszúrva), és körülötte könnyörtelenül vibrál a levegő, az emberek eltörpülnek a jelenségtől, az egyik a magasba néz redőző köpenyének hátán csillagok; a másik fekete csuhában lefele néz szégyenkezve, elfordul a látomástól. Tamara tustollgrafikájából nagy erővel tör át a lényeg, mert Tamara a maga csendes természetével nagyon érzékenyen figyel, és nagyon expresszíven rajzol.

Másik virtuózunk Sósuti Nikol, aki elgondolkodtató megoldást készített. Az eredeti képen a mű két szereplője a csillagokat és a Hold szerű gömb alakzatot figyelik. Nikol saját arcát rejtette a gömb alakzatba, és ő néz szembe, mint transzcendens alak a szereplőkkel. Mintha ő lenne a Teremtő. Nikol jó úton halad a teremtés felé, ha végig nézzük az alkotásait! Kis Evelin is ezt a képet választotta vicces megoldással. A Hold gömb alakzatát arra használta, hogy a szemüvegét feltéve kíváncsian, egy nagy kör alakú lyukon „bepillant” a műbe afféle külső szemlélőként.

Belányi Anna Beatricét jelenítette meg, kiemeléssel hangsúlyozta a nő alakját a többi részletet elhagyva. Csikós Réka szebben megoldotta tustechnikával a feladatot, mint az eredeti metszet alkotója, Gy. Szabó Béla. Témája, amikor Dante találkozik a szellemlényekkel.

Közben Sólyomi Bence is adott egy tőle különös képet, Venom és társait. Nagyon meglepődtem, hogy csendes, szerény, jó tanuló létére megjelenik egy ilyen nagy habitusú, erős, jó rajztudást igénylő rajzzal. Ha csak magában nézi az ember az alkotást, a film jut róla az eszébe, de én nem láttam a filmet (csak amit Laci fiam küldött mutatóba, hogy tájékozódjak némileg a témáról, de ez is épp elég volt...). Befolyásolatlan aggyal úgy éreztem, főleg Venom két arca szoros kapcsolatban van az Isteni színjáték illusztrációkkal, Venom is egy pokoli jelenség, afféle modern pokol. A szörny erős tollgrafikája, a kékes, lilás színek, kapcsolódnak a Dante sorozat tussal, tollal készített illusztrációihoz. Venom Dali bajuszos teltvörös társa pedig bevonzotta a teltszínű, vörös Matisse tanulmányokat, amelyeket szintén 9-esek készítettek. Kovács Lili, Tóth Réka, Kátai Amira, Demeter Zorka. Ez az Isteni **szín**-játék cím története.

4. A képzőművészeti művek elemzéseinek anyaga lényegében belépés a művekbe, azok újra alkotásával, parafrázisok készítése, a kép kiegészítése, vagy csak egyszerűen „lemásolása”, hogy beleéljük magunkat a művész állapotába, megtapasztaljuk az alkotás indítékait.

A biblikus Keith Haring, amely a 10. osztályosok közös alkotása.

Henri Matisse tanulmányok (stilizálás problémaköre), mely a 9. osztályosok festményei.

Illetve néhány reneszánsz tanulmány...

A műelemzések kapcsán a diák rájön (remélem), hogy az absztrakció nem áll tőlünk olyan távol, mint gondolnánk. Mihelyt kibillen az ember nyugalmi állapotából, már deformálódik a forma. Ezek a deformációk adják a művek személyességét, sugallják az érzéseket, hangulatokat, állapotokat. Érdemes feltenni a kérdést: „Milyen sebességgel, milyen nyomatékkal rajzolt a művész?” Ezáltal rávilágítunk a belső feszültségekre. „Mit éreznél, ha belebújnál az ábrázolt személy bőrébe?” Hajlamos az ember csak a képet látni, de a kép keletkezésének kontextusát nem. Modellt ül a személy, de figyelmen kívül hagyjuk, hogy a festő szemben ül a modellel és kommunikálnak... Találgatjuk Mona Lisa rejtélyes mosolyát (Giorgio Vasari történetíró elmeséli, hogy Leonardo zenészeket és költőket hozatott, hogy a hölgy ne unatkozzon modellülés közben. Már ez is magyarázhatja a mosolyt, mindenféle pszichoanalitikus elemzés nélkül is. Fontos az alkotás közbeni pszichés folyamatok megfigyelése. A műelemzés és művészetterápia határterületek. Ti itt mindannyian tapasztaljátok, hogy a rajzolás számotokra öröm forrása, terápia. Nem kell elmagyaráznom, hogy a tanár egy kicsit terapeuta is. (És időnként kell egy kis áramszünet is az alkotáshoz, hogy leváljatok a gépanyáról. A jászberényi nagy áramszünet utáni reggelen több gyerek megjelent a rajzteremben hóna alatt pályaművekkel, befejezett rajzokkal, mert unatkoztak gép nélkül és elemlámpa mellett elkészítették a rajzokat).

- 5. Henry Moore szobrainak tanulmányozása is műelemzés csak 3D-ben.** A szobrokról kapott fotók kétdimenziós síkképek. Ezt kell a diáknak elképzelnie három dimenzióban. Ezt segítette az alábbi feladat: a fotó grafikus lerajzolása után mentális forgatással még két rajzot kellett készíteni a tanulóknak két másik elképzelt nézetből. Mivel nem tudjuk, milyen a szobor hátulról, oldalról, adott egy szabadságot a feladat a képzeletnek. A több nézőpontú rajzokból végül szobrot kellett faragni hungarocellből. A legjobb alkotásokat készítő tanulók: Zsombók Debóra, Sóskuti Nikol, Szécsi Anna, Finta Fanni, Németh Hanna munkái. A feladat része volt az Európai Unió HORIZON2020, SC6-TRANSFORMATIONS-2018-2019-2020 című kutatási program feladatainak. Társadalmi kihívások és a művészetek című alprogramja keretében, a 870621. számú pályázati téma: Acting on the Margins: Arts as Social Sculpture (AMASS) – Az anyag kiállításra került Máltán, Lappföldön... és megjelenik több hazai és nemzetközi publikációban.
- 6. Európai mobilitás pályázat, Közlekedő Petőfi** tematika egyik pálya műve Sebők Atilla 7.B osztályos tanuló alkotása. Festmény és kisplasztika együtt, melyet az első magyar gőzmozdony (Derü a neve) inspirált, melyen Petőfi is utazott. Atilla nemcsak síkképben akarta megjeleníteni a témát, nagyon szeret modellezni is. Különbőféle anyaghasználattal kísérletezik a tanórákon is.
- 7. Kiemelkedők a szabad alkotások,** amelyeket beépítettem a kiállítás kontextusába Hudra Nóra és Muhi Dóra 7.A osztályos tanulók olajfestményei. Érdemes odafigyelni a szabadrajzokra, és azok keletkezésének indítékaira, főleg, ha erős egyedi színezettel bírnak. Pl. sok tanítványom nagyon szeret kliséket, animákat rajzolni, amelyből igyekszem őket tovább lendíteni. Viszont az ilyen egyedi alkotói folyamatokat, mint amit Hudra Nóri 7.A osztályos diáklány produkált olajfestményeivel, meg kell erősíteni, hagyni kell kibontakozni. A művészet pont erről szól, hogy az ember kiírja, kifesti, kicsengeti magából az őt foglalkoztató problémákat, történéseket – lekommunikálja a veleszületett és rátanult, fejlesztett eszközeivel...

Kárpáti Andrea professzor asszony a mesterprogram szakmai partnere (Budapesti Corvinus Egyetem) sajnos nem tudott eljönni, de sok értő közönséget kívánt nekünk a mai napra, és mindez megvalósult nagy örömünkre. Köszönöm, hogy ilyen sokan megtisztelték, segítették rendezvényünket: szülők, iskolavezetés, kollégák.

Még egyszer szeretettel gratulálok a kiállító Diákoknak a kiállításhoz!

Ezennel a kiállítást megnyitjuk.